GŁOS SZKOŁY ZAWODOWEJ

ORGAN STOWARZYSZENIA NAUCZYCIELI SZKÓŁ ZAWODOWYCH

Nr. 2 LUTY 1932 r. ROK IV

TREŚĆ: 1) Komunikat o IV Wal. Zjeździe Delegatów oraz zjeździe Del. Sekcji Gł. Szk. żeńskich. 2) Ustawa o ustroju szkolnictwa (tekst projektu). 3) Sprawozdanie z I Ogólnokrajowego Zjazdu Nauczycieli Szkół Technicznych, Przemysłowych i Rzemieślniczych. 4) Z życia Stowarzyszenia.

V ZWYCZAJNY WALNY ZJAZD DELEGATÓW S.N.S.Z

ODBĘDZIE SIĘ W WARSZAWIE W DNIACH 2 i 3 KWIETNIA r. b.

Zarządy Kół proszone są o nadsyłanie sprawozdań ogólnych i rachunkowych, jakoteż wniosków umotywowanych do dnia 10 marca b. r. Porządek obrad Sekcyj Głównych i Walnego Zjazdu podany będzie w marcowym N-rze Głosu.

KOMUNIKAT PREZYDJUM SEKCJI GŁÓWNEJ SZKÓŁ ŻEŃSKICH.

Dnia 4. II. odbyło się zebranie Sekcji Gł. Szk. Ż. z udziałem przedstawicielek 14 miast. Po zreferowaniu przez przewodniczącą kol. An. Komornicką dotychczasowej działalności S. Gł. na terenie Stowarzyszenia i udziału nauczycielstwa w pracach Komisyj programowych M. W. R. i O. P., przystąpiono do opracowywania wytycznych dla obrad przyszłego Zjazdu Ogólnokrajowego Szk. Zaw. Ż. w myśl wniosku dyr. Bojanowskiej, przedstawionego na Zjeździe Szkół Tech. Przem. i Rzem. Pierwszym etapem tej pracy będą obrady S. Gł. na dorocznym Zjeździe S. N. S. Z., poświęcone najbardziej aktualnym sprawom Szk. Zaw. Ż., a mianowicie zagadnieniom jaknajściślejszego przystosowania Szkoły Zaw. Ż. do wyma-

gań życia w związku z warunkami lokalnemi. Zagadnienie to obejmuje naukę w szkole oraz ujęcie w określone normy praktyk pozaszkolnych. Sekcja Gł. Sz. Ż. zwraca się z apelem do Szan. Kol. o przysyłanie referatów na ten temat do dnia 15. III. 32.

Omówienie bowiem wszechstronne powyższego tematu stanowić będzie podstawę do dalszego szczegółowego opracowania zagadnienia „Wychowanie obywatelskie w Szk. Zaw. Żeńsk.", któremu poświęcony będzie I Ogólnokrajowy Zjazd Nauczycielstwa Szkół Zawodowych Żeńskich.

USTAWA O USTROJU SZKOLNICTWA

W s t ę p.

Ustawa niniejsza wprowadza takie zasady ustroju szkolnictwa, które mają Państwu ułatwić organizację wychowania i kształcenia ogółu na świadomych swych obowiązków i twórczych obywateli Rzeczypospolitej, obywatelom tym — zapewnić jak najwyższe wyrobienie moralne i umysłowe oraz jak najlepsze przygotowanie do życia, zdolniejszym zaś i dzielniejszym jednostkom ze wszelkich środowisk — umożliwić osiągnięcie najwyższych szczebli naukowo - zawodowego wykształcenia.

P o s t a n o w i e n i a o g ó l n e.

Art. 1.

1) Szkoły i zakłady naukowe i wychowawcze, utrzymywane wyłącznie przez Państwo, noszą nazwę szkół (zakładów) państwowych.

2) Szkoły (zakłady), utrzymywane przez Państwo wspólnie z samorządem terytorjalnym lub gospodarczym na mocy osobnych ustaw, noszą nazwę szkół (zakładów) publicznych.

3) Wszystkie inne szkoły (zaklady) noszą nazwę szkół (zakładów) niepaństwowych.

Art. 2.

1) Podstawę organizacyjną i programową ustroju szkolnictwa stanowi siedmioletnia szkoła powszechna najwyżej zorganizowana (III stopnia). Programy będą tak ułożone, aby umożliwiały młodzieży odpowiednio uzdolnionej przejście ze

szkół jednych typów do drugich oraz ze szkół niższych stopni do wyższych.

2) Organizację wszelkich typów szkolnictwa, z wyjątkiem przewidzianym w art. 50 ust. 2, czas trwania nauki, programy oraz warunki przejścia z jednych szkół do drugich określa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Programy przedmiotów zawodowych w szkołach zawodowych ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego po wysłuchaniu opinji Ministrów zainteresowanych w zakresie ich ustawowo określonej właściwości.

Art. 3.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może dla celów doświadczalnych zakładać poszczególne szkoły oparte na odmiennych zasadach organizacyjnych, niż zasady określone w niniejszej ustawie.

Postanowienia szczegółowe.

I. Przedszkola.

Art. 4.

Dla dzieci w wieku od 3 lat ukończonych do czasu rozpoczęcia obowiązku szkolnego organizuje się przedszkola, które mają na celu wychowanie fizyczne i psychiczne przez stworzenie odpowiednich ku temu warunków.

II. Szkolnictwo powszechne.

Art. 5.

Nauka w zakresie szkoły powszechnej jest obowiązkowa.

Art. 6.

1) Obowiązek szkolny trwa dla każdego dziecka lat siedem.

2) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może na pewnych obszarach lub w poszczególnych miejscowościach przedłużyć czas trwania obowiązku szkolnego do lat ośmiu; może również skrócić go do lat sześciu, o ile to będzie konieczne ze względu na warunki organizacji szkolnictwa powszechnego na tych terenach.

3) O ile w ciągu trwania obowiązku szkolnego dziecko nie ukończy nauki w zakresie szkoły powszechnej, obowiązek szkolny może być dla niego przedłużony o rok.

Art. 7.

1) Obowiązek szkolny zaczyna się z początkiem roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy siedem lat życia.

2) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może na pewnych obszarach lub w poszczególnych miejscowościach opóźnić lub przyśpieszyć rozpoczęcie obowiązku szkolnego o jeden rok; przyspieszenie obowiązku szkolnego nie może dotyczyć dzieci, które przed rozpoczęciem roku szkolnego nie ukończą sześciu lat życia.

3) Obowiązek szkolny może być odraczany dla dzieci opóźnionych w rozwoju fizycznym lub umysłowym oraz dla które z powodu warunków komunikacyjnych mają utrudniony dostęp do szkoły. Szczegółowe normy ustala rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

4) Mogą być przyjmowane do publicznych szkół powszechnych w miarę wolnych miejsc dzieci, które nie podlegają jeszcze obowiązkowi szkolnemu, a ukończyły sześć lat życia, jeżeli wykażą odpowiedni rozwój fizyczny i umysłowy.

Art. 8.

Czas trwania obowiązku szkolnego dzieci anormalnych określa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Dzieci te mogą być zwolnione od obowiązku szkolnego, o ile niema zorganizowanej dla nich szkoły specjalnej (art. 13)

Art. 9.

Obowiązek szkolny wypełnia się przez pobieranie nauki a) w publicznej szkole powszechnej, b) w innej szkole, c) w domu. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa warunki, na których nauka w innej szkole lub w domu uznaną będzie za wypełnienie obowiązku szkolnego.

Art. 10.

1) Szkoła powszechna obejmuje zasadniczo siedmioletni kurs nauki.

2) W razie przedłużenia względnie skrócenia czasu trwania obowiązku szkolnego (art. 6 ust. 2) czas trwania nauki szkolnej ulega stosownej zmianie.

Art. 11.

1) Szkoła powszechna ma za zadanie dać na poziomie

odpowiadającym wiekowi i rozwojowi dziecka, potrzebne ogółowi obywatela jednolite podstawy wychowania i wykształcenia ogólnego oraz przygotowanie społeczno-obywatelskie z uwzględnieniem potrzeb życia gospodarczego.

2) W programie szkoły powszechnej rozróżnia się trzy szczeble: szczebel pierwszy obejmuje elementarny zakres wykształcenia ogólnego,—szczebel drugi jest poszerzeniem i pogłębieniem szczebla pierwszego,—szczebel trzeci ma za zadanie przysposobienie młodzieży pod względem społeczno - obywatelskim i gospodarczym. Zagadnienie kulturalno-gospodarcze środowiska, w którem szkoła się znajduje, winny być uwzględniane w materjale naukowym wszystkich trzech szczebli.

Art. 12.

1) Pod względem organizacyjnym rozróżnia się szkoły powszechne trzech stopni. Szkoła stopnia I-go jest szkołą, która realizuje pierwszy szczebel programowy wraz z najważniejszemi składnikami programowemi szczebla drugiego i trzeciego; szkoła stopnia II-go realizuje pierwszy i drugi szczebel programowy wraz z najważniejszemi składnikami programowemi szczebla trzeciego; szkoła stopnia III-go realizuje wszystkie trzy szczeble programowe w pełnym zakresie.

2) Szkoła powszechna III-go stopnia realizuje pierwszy szczebel programowy w czterech pierwszych latach nauki, drugi szczebel programowy w piątym i szóstym roku nauki, trzeci szczebel programowy w siódmym względnie — w ośmioletniej szkole — w siódmym i ósmym roku nauki.

Art. 13.

Wychowanie i kształcenie dzieci anormalnych odbywa się w zakładach i szkołach powszechnych specjalnych, lub w oddziałach specjalnych przy szkołach powszechnych.

Art. 14.

Publiczne szkolnictwo powszechne będzie tak zorganizowane, ażeby obywatele mieli możność kształcenia dzieci w szkołach możliwie najwyższego stopnia. Zasady zakładania szkół, ułożenie planu sieci szkolnej i sposób jego realizacji określa rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

III. DOKSZTAŁCANIE.

Art. 15.

1) Młodzież, która wypełni obowiązek szkolny, a nie uczęszcza do żadnej szkoły, podlega do 18 roku życia włącznie obowiązkowemu dokształcaniu.

2) Zadaniem dokształcania jest pogłębienie indywidualnego, społeczno-obywatelskiego wychowania i wykształcenia młodzieży w dostosowaniu do potrzeb życia gospodarczego i zawodów, w których młodzież pracuje.

3) Dokształcanie odbywa się bądź w szkołach i na kursach dokształcających ogólnych, bądź w szkołach dokształcających zawodowych (art. 26).

Art. 16.

1) Od obowiązkowego dokształcania zwolniona jest młodzież, dla której niema zorganizowanej ani odpowiedniej szkoły dokształcającej zawodowej ani ogólnej.

2) Od obowiązkowego dokształcania zwolnieni są ci, którzy po wypełnieniu obowiązku szkolnego ukończą co najmniej dwuletnią naukę w szkole uznanej przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za wystarczającą.

Art. 17.

Młodzież w wieku powyżej lat 10 oraz dorośli będą mogli pogłębiać i rozszerzać swoje wykształcenie — w szkołach i na kursach dokształcających oraz przy pomocy innych instytucyj oświaty pozaszkolnej — według zasad, jakie ustali rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 18.

W wypadkach, w których zdobycie wykształcenia poza szkołą jest możliwe, odpowiednio zorganizowany przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego system egzaminów pozwoli na uzyskanie takich uprawnień, jakie zapewniają świadectwa odpowiednich szkół.

IV. SZKOLNICTWO ŚREDNIE OGÓLNOKSZTAŁCĄCE.

Art. 19.

Szkoła średnia ogólnokształcąca ma za zadanie dać młodzieży podstawy pełnego rozwoju kulturalnego, przygotować ją do wzięcia czynnego udziału w życiu zorganizowanego w

ramach państwowych społeczeństwa oraz przygotować ją do studjów w szkołach wyższych.

Art. 20.

1) Szkoła średnia ogólnokształcąca jest sześcioletnia i składa się z czteroletniego gimnazjum i dwuletniego liceum.

2) Obok szkół, obejmujących gimnazjum i liceum, mogą być tworzone szkoły obejmujące tylko gimnazjum lub tylko liceum.

Art. 21.

1 Gimnazjum jest pod względem programowym w zasadzie jednolite i obejmuje naukę języka łacińskiego. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może jednak tworzyć gimnazja bez nauki języka łacińskiego.

2) Program gimnazjum opiera się na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej i uwzględnia obok wykształcenia ogólnego praktyczne potrzeby życia.

Art. 22.

1) Liceum różniczkuje się pod względem programowym na wydziały, których podstawę dydaktyczną stanowią odpowiednio dobrane grupy przedmiotów.

2) Program liceum opiera się na programie gimnazjum i daje teoretyczno-naukowe przygotowanie do studjów w szkołach wyższych.

Art. 23.

Do pierwszej klasy gimnazjum przyjmuje się kandydatów, którzy ukończyli conajmniej lat 12, — do liceum kandydatów, którzy ukończyli co najmniej lat 16. Górną granicę wieku ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

V. SZKOLNICTWO ZAWODOWE.

Art. 24.

Szkolnictwo zawodowe ma za zadanie przygotowanie wykwalifikowanych zawodowo pracowników dla życia gospodarczego przez teoretyczne i praktyczne kształcenie zawodowe z uwzględnieniem potrzebnego zakresu wykształcenia ogólnego oraz przez wychowanie społeczno - obywatelskie.

Art. 25.

1) Szkolnictwo zawodowe obejmuje szkoły i kursy zawodowe.

2) Szkoły zawodowe dzielą się na szkoły:
a) dokształcające,
b) typu zasadniczego,
c) przysposobienia zawodowego.

Art. 26.

1) Szkoły dokształcające zawodowe dają młodzieży pracującej zawodowo, która wypełniła obowiązek szkolny i podlega obowiązkowemu dokształcaniu (art. 15 i 16) niezbędne wiadomości zawodowe teoretyczne i pogłębienie wykształcenia praktycznego, otrzymywanego w warsztacie pracy zarobkowej.

2) Program szkół dokształcających zawodowo, oparty bądź na pierwszym bądź na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej, rozłożony jest zasadniczo na trzy lata. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może zależnie od potrzeb zawodu skrócić lub przedłużyć czas ten o rok.

Art. 27.

1) Szkoły zawodowe typu zasadniczego dają przygotowanie zawodowe teoretyczne i praktyczne i dzielą się na szkoły stopnia:
a) niższego,
b) gimnazjalnego,
c) licealnego.

2) Niezależnie od tych szkół organizowane są szkoły mistrzów i szkoły nadzorców.

Art. 28.

Szkoły zawodowe stopnia niższego mają charakter wybitnie praktyczny. Program ich opiera się na pierwszym szczeblu programowym szkoły powszechnej i jest rozłożony zależnie od zawodu na 2 do 3 lat. Na pierwszy rok nauczania przyjmuje się zależnie od zawodu kandydatów, którzy w danym roku kalendarzowym kończą co najmniej 13 lub 14 lat życia.

Art. 29.

1) Szkoły zawodowe stopnia gimnazjalnego dają obok przygotowania praktycznego przygotowanie zawodowe teoretyczne oraz uwzględniają w potrzebnym zakresie wykształcenie ogólne.

2) Program ich opiera się na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej i zależnie od zawodu jest rozłożony na dwa do czterech lat. Dolną granicę wieku przyjmowania kandydatów, która nie może schodzić poniżej lat 13, określa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 30.

Szkoły zawodowe stopnia licealnego dają oprócz przygotowania praktycznego głębsze przygotowanie zawodowe teoretyczne oraz uwzględniają w odpowiednim zakresie wykształcenie ogólne. Program ich opiera się na programie gimnazjum ogólnokształcącego, zależnie zaś od zawodu jest rozłożony na 2 do 3-ch lat. Na pierwszy rok nauczania przyjmuje się kandydatów, którzy w danym roku kalendarzowym kończą co najmniej 16 lat życia.

Art. 31.

Szkoły mistrzów i szkoły nadzorców są przeznaczone dla wykwalifikowanych rzemieślników i pracowników przemysłowych lub technicznych i dają rozszerzenie wiedzy zawodowej. Przyjmuje się do nich osoby, które złożyły egzamin czeladniczy lub posiadają inne przygotowanie, uznane przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za wystarczające, oraz odbyły następnie 3-letnią praktykę zawodową.

Art. 32.

Szkoły przysposobienia zawodowego są przeznaczone dla absolwentów wszystkich szkół wszelkich stopni i dają elementy wiedzy zawodowej dla wprowadzenia w zawód. Szkoły te są roczne.

Art. 33.

1) Dolna granica wieku przyjęcia do szkól zawodowych stopnia niższego i gimnazjalnego może być dla poszczególnych kandydatów obniżona o rok, jeżeli wynosi nie mniej niż 14 lat.

2) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ustala górną granicę wieku przyjmowania kandydatów do wszelkich szkół zawodowych typu zasadniczego.

3) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może w drodze rozporządzenia uzależnić przyjęcie kandydatów do poszczególnych szkół typu zasadniczego oraz szkół przysposobienia zawodowego od odbycia uprzedniej

praktyki zawodowej. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może w drodze rozporządzenia również uzależnić wydanie świadectwa ukończenia tych szkół od odbycia praktyki zawodowej poszkolnej.

Art. 34.

Kursy zawodowe przeznaczone są dla osób, specjalizujących się w pewnych działach danego zawodu. Czas trwania kursów zależny jest od potrzeb danej specjalności.

VI. KSZTAŁCENIE KANDYDATÓW NA NAUCZYCIELI.

Art. 35.

Kształcenie kandydatów na nauczycieli ma na celu przygotowanie pracowników posiadających potrzebną do spełniania zawodu nauczycielskiego wiedzę oraz przygotowanie pedagogiczne i społeczno - obywatelskie.

A. Wychowawczynie przedszkoli.

Art. 36.

1) Kształcenie kandydatek na wychowawczynie przedszkoli odbywa się:

a) w 4-letnich seminarjach dla wychowawczyń przedszkoli,

b) w 2-letnich liceach dla wychowawczyń przedszkoli.

2) Na pierwszy rok nauczania seminarjum przyjmuje się kandydatki, które ukończyły co najmniej lat 12, — na pierwszy rok liceum — kandydatki, które ukończyły co najmniej lat 16. Górną granicę wieku kandydatek określa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

Art. 37.

1) Program seminarjum dla wychowawczyń przedszkoli opiera się na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej, program liceum opiera się na programie gimnazjum.

2) Program seminarjum i liceum obejmuje wykształcenie ogólne, przygotowanie społeczno - obywatelskie i pedagogiczne oraz praktykę pedagogiczną.

Art. 38.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa czas trwania i organizację praktyki pedagogicznej uczenic seminarjów i liceów dla wychowawczyń przedszkoli; praktyka ta odbywa się w przedszkolach istniejących z reguły przy tych zakładach i w innych przedszkolach.

B. Nauczyciele szkół powszechnych.

Art. 39.

1) Kształcenie kandydatów na nauczycieli szkół powszechnych odbywa się:

a) w 3-letnich liceach pedagogicznych,

b) w 2-letnich pedagogjach.

2) Na pierwszy rok nauczania liceum pedagogicznego przyjmuje się kandydatów, którzy ukończyli co najmniej lat 16, — na pierwszy rok pedagogjum — kandydatów, którzy ukończyli co najmniej 18 lat. Górną granicę wieku kandydatów określa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 40.

1) Program liceum pedagogicznego opiera się na programie gimnazjum, program pedagogjum na programie liceum ogólnokształcącego.

2) Program liceum pedagogicznego i pedagogjum obejmuje wykształcenie ogólne, przygotowanie społeczno - obywatelskie, wykształcenie pedagogiczne oraz praktykę pedagogiczną.

3) Program pedagogjum uwzględnia nadto specjalizację w zakresie obranych grup przedmiotów.

Art. 41.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa czas trwania i organizację praktyki pedagogicznej uczniów tych zakładów; praktyka ta odbywa się w szkołach powszechnych, istniejących z reguły przy tych zakładach (szkoły ćwiczeń), i w innych publicznych szkołach powszechnych.

Art. 42.

Dla umożliwienia młodzieży zamiejscowej uczenia się w liceach pedagogicznych i pedagogjach będą przy tych zakładach z reguły organizowane internaty.

Art. 43.

Przygotowanie nauczycieli szkół powszechnych do nauczania w szkołach specjalnych odbywa się w zakładach i na kursach rocznych lub dwuletnich.

C) Nauczyciele szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów i liceów dla wychowawczyń przedszkoli, liceów pedagogicznych i pedagogjów.

Art. 44.

1) Przygotowanie nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów i liceów dla wychowawczyń przedszkoli, liceów pedagogicznych i pedagogjów, obejmuje wykształcenie w zakresie obranej dziedziny wiedzy (umiejętności), przygotowanie społeczno - obywatelskie, wykształcenie pedagogiczne oraz oraz praktykę pedagogiczną.

2) Kształcenie w zakresie obranej dziedziny wiedzy (umiejętności) odbywa się w szkołach wyższych na zasadach, jakie określi rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Ośw. Publicznego. W razie braku odpowiednich szkół wyższych — kształcenie odbywa się w sposób określony przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

3) Po ukończeniu kształcenia w zakresie obranej dziedziny wiedzy odbywa się kształcenie pedagogiczne na kursach pedagogicznych co najmniej rocznych, przyczem dla kandydatów na nauczycieli przedmiotów pedagogicznych czas ten może być skrócony. Kursy pedagogiczne mogą być organizowane przy szkołach wyższych lub oddzielnie.

4) Przygotowanie społeczno - obywatelskie odbywa się bądź na studjum przewidzianem w art. 52 ust. 2, bądź na kursach pedagogicznych.

5) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa czas trwania i organizację praktyki pedagogicznej. Praktyka ta odbywa się w szkołach wymienionych w ustępie pierwszym, bądź związanych z kursami pedagogicznemi (ust. 3) bądź niezwiązanych.

D. NAUCZYCIELE SZKÓŁ ZAWODOWYCH.

Art. 45.

1) Przygotowanie nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz prowadzących praktyczną naukę zawodu nauczycieli i instruktorów obejmuje wykształcenie zawodowe i praktykę zawodową, przygotowanie społeczno - obywatelskie, wykształcenie pedagogiczne i praktykę pedagogiczną.

2) Kształcenie zawodowe kandydatów na nauczycieli przedmiotów zawodowych odbywa się:

a) dla szkół dokształcających zawodowych i szkół zawodowych stopnia niższego — w odpowiednich szkołach zawodowych stopnia licealnego,

b) dla szkół zawodowych stopnia gimnazjalnego i licealnego — w szkołach wyższych, na zasadach, jakie określa rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego,

c) jeżeli chodzi o zawody, dla których niema szkół stopnia licealnego (pkt. a) lub szkół wyższych (pkt. b) — w sposób oznaczony przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

3) Kształcenie zawodowe kandydatów na nauczycieli, prowadzących naukę praktyczną zawodu w szkołach dokształcających zawodowych oraz w szkołach zawodowych stopnia niższego gimnazjalnego i licealnego, odbywa się w zakładach, oznaczonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

4) Kształcenie zawodowe kandydatów na instruktorów odbywa się:

a) w szkołach zawodowych stopnia gimnazjalnego,

b) w szkołach mistrzów lub w szkołach nadzorców.

5) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa czas trwania i organizację praktyki zawodowej zarówno dla kandydatów na nauczycieli przedmiotów zawodowych jak również dla kandydatów na nauczycieli i instruktorów prowadzących praktyczną naukę zawodu.

6) Przygotowanie społeczno - obywatelskie kandydatów na nauczycieli i instruktorów odbywa się bądź na studjum przewidzianem w art. 52 ust. 2, bądź na kursach pedagogicznych.

7) Kształcenie pedagogiczne kandydatów na nauczycieli i instruktorów odbywa się na kursach pedagogicznych, przyczem dla kandydatów, kształconych w szkołach mistrzów lub w szkołach nadzorców, będą z kursami pedagogicznemi połączone kursy uzupełniające wykształcenie ogólne.

8) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa czas trwania i organizację praktyki pedagogicznej.

Art. 46.

1) Kształcenie kandydatów na nauczycieli przedmiotów

pomocniczych ściśle związanych z zawodem odbywa się według zasad wskazanych w art. 45 dla kandydatów na nauczycieli przedmiotów zawodowych, przyczem jednak zależnie od decyzji Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego praktyka zawodowa może nie być wymagana.

2) Kształcenie tych kandydatów może się odbywać również w sposób przepisany dla kształcenia kandydatów na nauczycieli tych samych przedmiotów w szkołach ogólnokształcących a mianowicie:

a) dla szkół zawodowych stopnia niższego i dla szkół dokształcających zawodowych — w sposób określony w art. 39 — 41.

b) dla szkół zawodowych stopnia gimnazjalnego i licealnego — w sposób określony w art. 44.

3) Kandydaci wymienieni w ustępie drugim, kształcą się nadto dodatkowo na specjalnych kursach wprowadzających w zagadnienia szkolnictwa zawodowego.

Art. 47.

Kształcenie kandydatów na nauczycieli przedmiotów pomocniczych, niezwiązanych bezpośrednio z zawodem odbywa się w sposób przewidziany w art. 46 ust. 2 i 3.

Art. 48.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa, który ze sposobów kształcenia wymienionych w art. 45 i 46, odnosi się do kształcenia kandydatów na nauczycieli i instruktorów szkół przysposobienia zawodowego, szkół mistrzów i szkół nadzorców.

E. Dalsze kształcenie nauczycieli czynnych.

Art. 49.

Dla wychowawczyń przedszkoli oraz dla nauczycieli czynnych w szkołach powszechnych, średnich ogólnokształcących, szkołach zawodowych, seminarjach i liceach dla wychowawczyń przedszkoli, liceach pedagogicznych i pedagogjach oraz dla instruktorów czynnych w szkołach zawodowych będą organizowane celem umożliwienia dalszego kształcenia się osobne zakłady i kursy.

VII. SZKOŁY WYŻSZE.

Art. 50.

1) Szkoły wyższe dzielą się na akademickie i nieakademickie.

2) Organizację szkół akademickich określa osobna ustawa ze zmianami wynikającemi z postanowień art. 51 i 52 niniejszej ustawy.

3) Organizację szkół nieakademickich określają statuty, zatwierdzane przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 51.

1) W szkołach wyższych studjować mogą w charakterze studentów zwyczajnych absolwenci liceów ogólnokształcących, liceów dla wychowawczyń przedszkoli i liceów pedagogicznych oraz szkół zawodowych stopnia licealnego, którzy wykażą się świadectwem kwalifikującem do studjów w szkołach wyższych, — jako też osoby, które uzyskały takież świadectwa na podstawie egzaminu.

2) Rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wskażą, do jakich szkół wyższych i na jakie wydziały dają wstęp świadectwa, wymienione w ustępie pierwszym, oraz określą potrzebne egzaminy uzupełniające.

3) O ile zajdzie potrzeba ściślejszego doboru kandydatów do szkół wyższych z pośród osób, posiadających warunki wymienione w ustępie pierwszym, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa sposób postępowania.

Art. 52.

1) Dla studentów szkół wyższych będzie zorganizowane studjum w zakresie obrony technicznej Państwa i nauki obywatelstwa oraz sprawności fizycznej.

2) Studjum to będzie tworzone bądź przy szkołach wyższych, bądź oddzielnie, na zasadach, jakie ustala rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Postanowienia przejściowe.

Art. 53.

1) Organizacja szkolnictwa, przewidziana w niniejszej ustawie wprowadzona będzie w życie w odniesieniu do szkół powszechnych, średnich ogólnokształcących, zawodowych, seminarjów dla wychowawczyń przedszkoli, liceów, pedagogicznych i pedagogjów najdalej w ciągu sześciu lat, od dnia wejścia w życie ustawy.

2) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa w drodze rozporządzenia sposób przekształcenia

względnie likwidacji szkół, nie odpowiadających ustrojowi wprowadzonemu niniejszą ustawą; likwidacja takich szkół winna być zakończona najdalej w przeciągu 6 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

3) W istniejących w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej seminarjach nauczycielskich wstrzymuje się przyjmowanie kandydatów na pierwszy kurs.

Art. 54.

1) Przy wprowadzaniu ustroju szkolnictwa, przewidzianego w niniejszej ustawie, należy zapewnić młodzieży uczęszczającej do szkół możność dokończenia nauki w odpowiednich szkołach w takim okresie czasu, jaki w chwilach przyjęcia ucznia był przewidziany dla danych szkół, jako normalny czas trwania nauki.

2) Świadectwa uzyskane w okresie przejściowym zachowują takie uprawnienia, jakie dawały przed wejściem w życie ustawy.

Art. 55.

Niezależnie od uprawnień, nadanych Ministrowi w poszczególnych artykułach niniejszej ustawy, — Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ma prawo wydawać w drodze rozporządzeń, przepisy wykonawcze, uzgadniające i przejściowe, które okażą się niezbędne dla wprowadzenia w życie nowego ustroju szkolnictwa i przystosowania do niego dotychczasowych przepisów ustawowych.

Postanowienia końcowe.

Art. 56.

Wszędzie tam, gdzie ustawa niniejsza nadaje uprawnienie Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, — wchodzą w jego uprawnienienia inni Ministrowie w stosunku do szkolnictwa, podlegającego ich kompetencji na mocy osobnych ustaw. Uprawnienia te Ministrowie wykonywują w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych t Oświecenia Publicznego.

Art. 57.

1) Postanowienia ustawy niniejszej nie dotyczą szkół artycznych; ustrój ich określa rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

2) Ustawa niniejsza nie dotyczy szkół organizowanych

dla celów wojskowych, bezpieczeństwa publicznego, straży granicznej oraz szkół rolniczych, podlegających kompetencji Ministra Rolnictwa.

Art. 58.

1) Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1932 r.

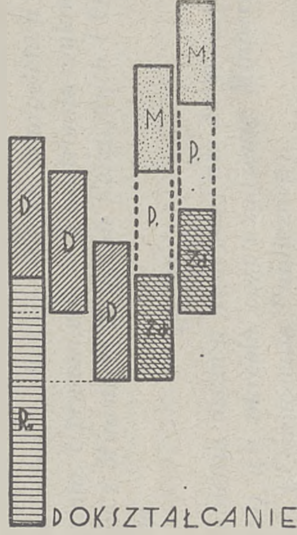
2) Przepisy niniejszej ustawy, o ile dotyczą szkolnictwa ogólnokształcącego oraz zawodowego wszelkich typów i stopni, nie obowiązują na obszarze Województwa Śląskiego.

3) Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą wszelkie sprzeczne z nią przepisy ustawowe, między innemi: część druga zdania pierwszego (zaczynająca się po myślniku) i zdanie drugie art. 2 oraz zdanie drugie ustępu pierwszego art. 85 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o szkołach akademickich (Dz. U. R. P. Nr. 72 poz. 494) w brzmieniu, nadanem jej ustawą z dnia 16 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 2 z 1925 r., poz. 10).

4) W przypadkach, w których przewidziano wydanie rozporządzenia przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego — przepisy dotychczasowe zachowują moc obowiązującą w charakterze rozporządzeń do czasu zastąpienia ich nowemi rozporządzeniami.

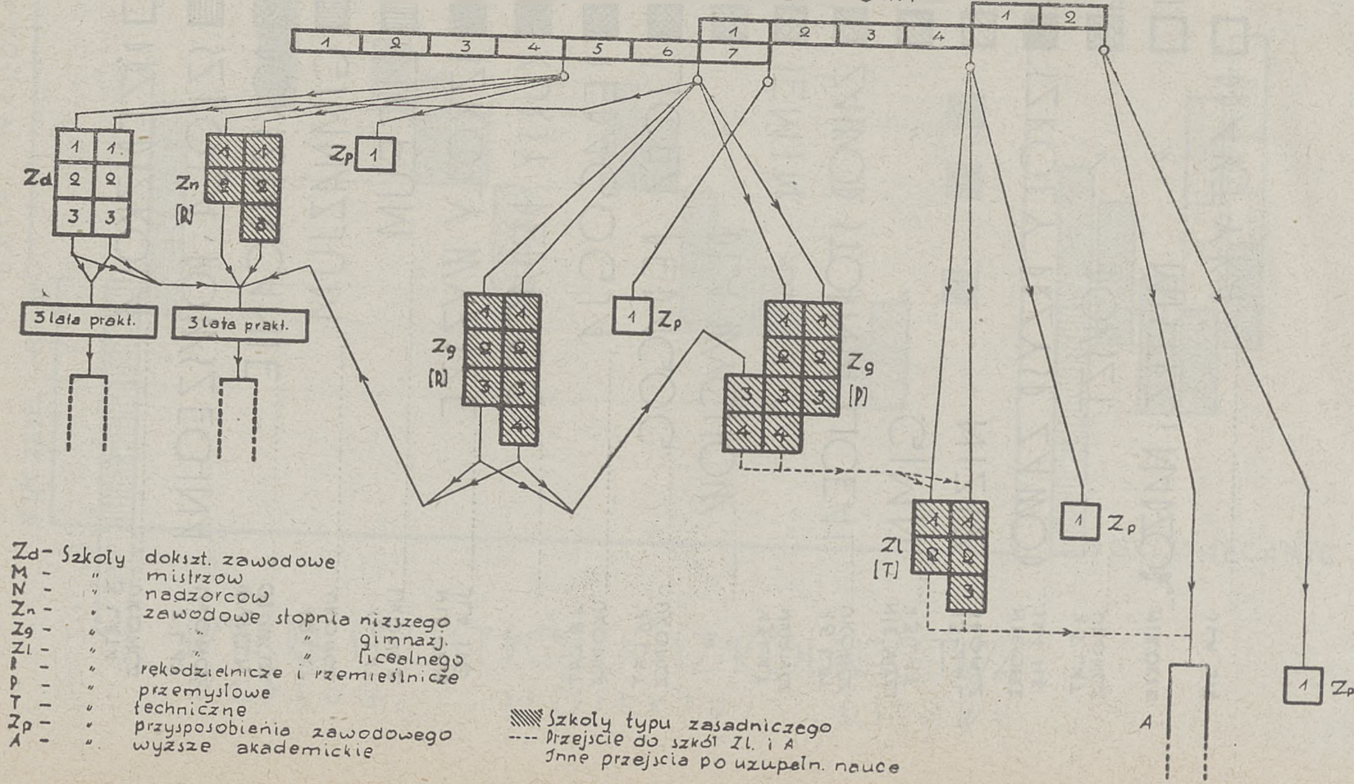
Art. 59.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, oraz innym Ministrom we właściwym każdemu z nich zakresie działania w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

WYKRES USTROJU SZKOLNICTWA
WEDŁUG PROJEKTU USTAWY

Prz.	PRZEDSZKOLA	3 LATA UKONCZ.
Pw.	SZKOŁA POWSZECHNA	7 LAT UKONCZ.
D	DOKSZTAŁCANIE	WYPEŁN. OBOW. SZK.
G	GIMNAZJUM	12 LAT UKONCZ.
L	LICEUM	16 LAT UKONCZ.
A	SZKOŁY WYZSZE	NIE OKRESLA SIĘ
K	KURSY PEDAGOG.	"
P	PEDAGOGJA	18 LAT UKONCZ.
Lp	LICEA PEDAGOG	16 LAT UKONCZ.
Lw	" DLA WYCHOW.	"
Sw.	SEMIN. " "	13 LAT UKONCZ.
Zl.	ZAWOD. STOPNIA LICEAL.	16 LAT UKONCZ.
Zg	" " GIMN.	NIE NIZEJ 13 LAT
Zn	" " NIZSZ.	13-14 L. SKONCZ.
Zp	SZKOŁY PRZYSP. ZAWOD.	NIE OKRESLA SIĘ
Zd	" DOKSZT. "	15 LAT UKONCZ.
M	" MISTRZ. i NADZOR.	NIE OKRE-
Pr.	PRAKTYKA	SLA SIĘ

SZKOŁY PRZEMYSŁOWO TECHNICZNE
KONSTRUKCJA PROGRAMOWA
Zd
Zn
[R]
Zp
Zg
[R]
Zg
[P]
Zl
[T]
A
3 lata prakt.
3 lata prakt.
Zd - Szkoły dokszt. zawodowe
M - " mistrzów
N - " nadzorców
Zn - " zawodowe stopnia niższego
Zg - " " " gimnazj.
Zl - " " " licealnego
R - " rękodzielnicze i rzemieślnicze
P - " przemysłowe
T - " techniczne
Zp - " przysposobienia zawodowego
A - " wyższe akademickie
Szkoły typu zasadniczego
---- Przejście do szkół Zl. i A
Jnne przejścia po uzupełn. nauce

SPRAWOZDANIE Z I-go OGÓLNOKRAJOWEGO ZJAZDU NAUCZYCIELI SZKÓŁ TECHNICZNYCH, PRZEMYSŁOWYCH I RZEMIEŚLNICZYCH

Zorganizowany przez Stow. Naucz. Szkół Zawodowych I-szy Ogólnokrajowy Zjazd Naucz. Szkół Technicznych, Przemysłowych i Rzemieślniczych, zgromadził przed godz. 10-ą w dniu 2 lutego rb. około pół tysiąca uczestników, bądź reprezentujących z górą 60 ośrodków pracy nauczycielskiej, bądź też przybyłych w charakterze gości. Sala konferencyjna Stow. Urzędników Państwowych została formalnie wypełniona po brzegi; pomimo kilkakrotnego wnoszenia nowych partyj krzeseł — dla wielu z pośród zgromadzonych zabrakło miejsc siedzących. Tak silna frekwencja jest najlepszym dowodem tego, jak potrzebnym był Zjazd i z jak żywym oddźwiękiem spotkała się jego idea wśród nauczycielstwa.

W imieniu Komitetu Organizacyjnego zagaił obrady Zjazdu Prezes SNSZ. kol. inż.-arch. Al. Kapuściński, poczem obecny na sali P. Minister Oświaty, Jędrzejewicz, będący starym bojownikiem reformy ustroju szkolnictwa, w serdecznych i ciepłych słowach powitał zebranych uczestników Zjazdu, podkreślając, iż chwila obecna ma specjalnie doniosłe znaczenie, ze względu na to, iż Zjazd odbywa się równolegle niemal do debat sejmowych nad zmianami ustrojowemi w szkolnictwie; projekt nowej ustawy przewiduje dla szkolnictwa zawodowego dawno należne mu miejsce, o co wytrwale walczyło od chwili zaistnienia swego Stowarzyszenie Nauczycieli Szkół Zawodowych. P. Minister życzył zebranym pomyślnych i owocnych obrad — tudzież szczęśliwego kolportażu ustawy w całem społeczeństwie.

Do wybranego przez aklamację prezydjum weszli kol. kol.: dyr. Kostecki z Krakowa jako przewodniczący, dyr. Olgiebrandt z Poznania, dyr. Siemiradzki z Bydgoszczy, pani Niementowiczówna z Wilna, dyr. Bojanowska, dyr. St. Zakrzewski, arch. Al. Kapuściński i Redaktor Nacz. „Gł. S. Z" K. Wróblewski — z Warszawy — jako członkowie asesorzy, oraz p. Jadwiga Bartosikówna, Stan. Malinowski i inż. Bol. Zalewski — jako sekretarze Zjazdu.

Po ukonstytuowaniu się prezydjum uchwalono wysłanie

depesz powitalnych do Głowy Państwa i Marszałka Piłsudskiego. Następnie zabrał głos wielki rzecznik reform w szkolnictwie i gorący zwolennik równouprawnienia szkół zawodowych z zakładami ogólnokształcącemi. nasz wyraźny protektor, podsekretarz stanu, p. Pieracki Kaz.

P. vice Minister już na wstępie swego przemówienia podkreślił, iż w nowej ustawie ustrojowej szkolnictwu zawodowemu dostało się poczesne miejsce.

Aczkolwiek ustawa przygotowana była mozolnie i z wielkim pietyzmem, spotkała się w społeczeństwie z zupełnie niesłusznym zarzutem pośpiesznej, a więc niedokładnej roboty. Jest ona właściwie reasumpcją prac, rozpoczętych dookoła stworzenia racjonalnych podstaw dla całego szkolnictwa polskiego przed laty z górą 12-u, a kontynuowanych zarówno przez prof. Dr. St. Grabskiego, jak i przez następnych Ministrów Oświaty, a więc Dr. Dobruckiego, dr. prof. Bartla i Dr. Czerwińskiego. Ważniejsże z wyłonionych projektów były poddawane dyskusji publicznej, głosy której Ministerstwo W. R. i O. P. skrzętnie notowało i przyjmowało do swej wiadomości. Obecna ustawa sięga do podstaw życia, przesądzając niejako ustrój społeczny; oczywiście naraz wszystkich zadowolić ona nie jest w stanie i dla jednych jest zbyt demokratyczną, dla drugich natomiast arystokratyzmem trąci.

Myślą przewodnią ustawy jest takie zorganizowanie szkolnictwa, by dawało ono obywateli zdolnych do twórczego podtrzymywania życia państwa, świadomych pełni swoich względem niego obowiązków. Przewiduje ona konieczność zaspakajania potrzeb jednostki, które *muszą być* harmonizowane z potrzebami Państwa.

Ustawa jest ramowa, daje wytyczne dla programów nauczania, mówi o celach, kierunkach i wzajemnem ustosunkowaniu się szkół, a obejmuje przedszkola, szkolnictwo ogólnokształcące, powszechne i średnie, szkolnictwo zawodowe zasadnicze, szkolnictwo dokształcające ogólne i zawodowe, zakłady kształcenia nauczycieli i — wreszcie — szkolnictwo wyższe.

Przedszkola, przeznaczone dla dziatwy, poczynając od 3-go roku życia do wieku, w którym rozpoczynają obowiązek

szkolny, będą miały największe znaczenie w ośrodkach przemysłowych, wśród ubogiej ludności peryferyj wielkich miast, która nie posiada możności wychować najmłodsze pokolenie; przedszkola przejmą obowiązki rodziców i wprowadzą dzieci odrazu w stosowną atmosferę.

Przewiduje się rozszerzenie sieci przedszkoli — z okręgów przemysłowych — na całe Państwo, i powierzenie ich prowadzenia — samorządom.

Szkolnictwo powszechne jest pomyślane jako bezwzględna i jednolita podbudowa zasadnicza wszelkich innych typów szkół. Wypełniając art. 118 Konstytucji, mówiący o obowiązku kształcenia dzieci na początkowym stopniu nauczania, stwarzamy przymus szkolny od 7-go roku życia, co nie odbiega również od norm zagranicznych, gdzie wiek ten waha się między 6-ym a 8-ym rokiem. Pierwszy ten stopień nauczania obejmuje okres 7-o letni, co się spotyka z zarzutem zbytniej hojności wobec złej sytuacji finansowej państwa. Nie wytrzymalibyśmy konkurencji kulturalnej z innemi krajami. gdzie nauczanie początkowo ciągnie się nawet do 3 lat, gdybyśmy chcieli redukować lata szkoły powszechnej; byłby to nawrót do analfabetyzmu. tembardziej, że w wielu miejscowościach na wsi zaledwie 7 roczników wystarczy na kontyngens dzieci, potrzebnych do otworzenia szkoły; gdyby zerwać z zasadą 7-u roczników — należałoby około 11-u tysięcy szkół zamknąć. Ustawa pozwala Ministrowi ograniczyć obowiązkowe lata nauczania do 6-u, lecz nie mniej.

Szkoła powszechna ma dać wykształcenie ogólne i przygotowanie społeczno - obywatelskie z uwzględnieniem gospodarczych potrzeb życia. Projekt rozgranicza 3 szczeble szkoły powszechnej: 1-szy — obejmuje przygotowanie ogólne. podając dzieciom w ciągu 4-ch pierwszych lat niezbędne wiadomości na prymitywnym stopniu poznania, 2-i szczebel w 5-ej i 6-ej klasie rozszerza tę wiedzę. Klasa 7-a wypełnia 3-ci szczebel, orjentując o Polsce, udzielając bliższych informacyj o życiu gospodarczem kraju i środowiska oraz przygotowując do bezpośredniego wstąpienia w życie, w charakterze uświadomionego obywatela. Ustawa przewiduje budzenie zainteresowań dla życia gospodarczego i nastawienie

zawodowe młodzieży. Elementy 3-go szczebla realizują się częściowo i w szkole o 6-u klasach.

Od 14-go do 18-go roku życia obowiązywać ma przymus doszkalania w nową ujęty formę. Szkoły dokształcające mają dać pogłębienie wiedzy indywidualnej i społeczno-obywatelskiego nastawienia; w szkołach kierunku zawodowego młodzież musi uzupełnić praktyczną naukę zawodu i posiąść pewne wiadomości teoretyczne, potrzebne do wykonywania go. Otaczanie opieką młodzieży zarobkującej i będącej specjalnie podatną na wpływy agitacji wywrotowej — ma wielkie znaczenie dla Państwa.

Szkoła średnia ogólnokształcąca ma dać swym wychowankom pewien kompleks wiadomości ogólnych, podstawy pełnego rozwoju kulturalnego, ma przygotować do ewentualnych wyższych studjów, tudzież do odegrania czynnej roli w życiu Państwa. Specjalny cel — kształcenie i rozwijanie zdolności myślenia abstrakcyjnego — jest poruczone temu typowi szkoły.

Obecne gimnazjum 8-o klasowe łączy pod jednym dachem zupełnie dzieci, reagujące tylko na bezpośrednio im dostępne zjawiska świata otaczającego, — z ludźmi dorosłymi, będącymi w przedsionku szkół akademickich. Tę anomalję należało skasować przez obcięcie gimnazjum „od dołu“ i przesłanie najmłodszej dziatwy do właściwych zainteresowań, tj. do szkoły powszechnej. W ten sposób Ustawa stworza 6-o letnią szkołę ogólnokształcącą bez możliwości spotkania się z zarzutem obniżania kultury: — program wychowawczy zyska na zwartości. Tak pomyślana szkoła dzieli się niejako na 2 stopnie tj. *4- letnie gimnazjum, oparte na 2-im szczeblu programowym szkół powszechnych,* przygotowujące do abstrakcyjnego myślenia i dające ogólne podstawy kultury, oraz — na *2-letnie liceum,* stojące na podbudowie owego gimnazjum, a służące dla przygotowania do studjów wyższych i dla dania podstaw do wzięcia czynnego udziału w życiu Państwa. Gimnazjum ma być jednolite, nie zróżniczkowane na typy, z językiem łac., lub bez, natomiast liceum musi być zróżniczkowane; ustawa nie przewiduje, w jaki sposób poszczególne licea będą miały rozbite programy i jakie zareprezentują typy, bo nie wiadomo, czego życie zażą-

da. Podbudowa ze szkoły powszechnej dla gimnazjum stwarza możność wejścia do niego całej młodzieży odpowiedni uzdolnionej i już zgruba rozumiejącej cel danego kierunku nauczania; obecnie do 40% młodzieży gimnazjalnej nie dochodzi do matury, stwarzając warstwę malkontentów życiowych, rozbitków i wykolejeńców.

Następnie p. v. Minister Pierącki przystąpił do omówienia zarysu ustroju szkolnictwa zawodowego, podkreślając jego donosłe znaczenie. Do tej pory niejednokrotnie biło się pokłony pod adresem szkolnictwa zawodowego, ale własnych dzieci do niego nie posyłało się, tak głęboko zakorzenioną została fałszywie pojęta ambicja i tak wielka przepaść leżała pomiędzy dotychczasowemi możliwościami i uprawnieniami gimnazisty oraz słuchacza szkoły przemysłowej czy technicznej*).

Zakłady kształcenia nauczycieli rozpadają się na kilka grup, z których 1-sza w seminarjach po 2-im szczeblu szk. p. przygotowuje wychowawczynie przedszkoli. 2-ga przeznaczona jest dla absolw. gimnazjów i jest szkołą licealna dla pionierek, dążących twórczemi drogami. Liceum pedagogiczne przeznaczone będzie dla kandydatów na nauczycieli szkół powszechnych; 2-letnie pedagogja przyjmować będą po ukończeniu liceów. W liceum przyszły nauczyciel będzie się kształcić dłużej o rok w porównaniu do dzisiejszego seminarjum; poziom zostanie więc podniesiony zarówno pod względem intelektualnym, jak i — obywatelsko - społecznym.

Nauczycielstwo szkół gimnazjalnych będzie się kształcić w szkołach wyższych, po wyjściu z których będzie musiało przejść conajmniej roczny kurs pedagogiczny, obejmujący też i kształcenie obywatela w człowieku. Kształcenie wykładowców dla uczelni zawodowych będzie się odbywać — w zależności od przedmiotu nauczania i od poziomu szkoły — albo w wyższych zakładach naukowych odpowiedniego kierunku. albo w liceach zawodowych. — Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących w szkołach zawodowych będą musieli przejść odpowiedni roczny kurs i otrzymać „nastawienie do

---

§) Szczegółowe omówienie rozwiązania problemu szkoln. zawod. znajdzie czytelnik dalej — przy sprawozdaniu z referatu p. prof. Hensla.

zawodu". Ministerstwo pozatem określi zakres wymaganej praktyki zawodowej od wykładowców poszczególnych przedmiotów.

Dla wszystkich nauczycieli przewiduje się kurs z zakresu Obrony Państwa, znajomości praw obywatelskich i wychowania fizycznego. Konieczność społeczno - państwowego wychowania młodzieży została silnie zaakcentowana.

Ustawa, jako ramowa, liczy się ze zmianami, niesionemi przez życie, dlatego też wiele spraw odsyła się do rozporządzenia Ministra, który z niej czerpie wytyczne do dalszej organizacji; zbudowana jest ona na szerokich podstawach demokratycznych, umożliwiając ciągłe dalsze kształcenie się i zdobywanie coraz wyższych szczebli — przez każdą odpowiednio uzdolnioną jednostkę. Realizuje postulaty, wysuwane oddawna przez uświadomione czynniki społeczne.

Po zakończeniu referatu, przyjętego długo niemilknącemi oklaskami, zebrani jednogłośnie — bo przez aklamację — uchwalili następujący wniosek:

„Pierwszy ogólnokrajowy Zjazd nauczycieli szkół technicznych, przemysłowych i rzemieślniczych wita z głębokiem uznaniem projekt nowej ustawy o ustroju szkolnym, w którym szkolnictwo zawodowe znalazło odpowiednie miejsce, umożliwiające mu spełnienie zaszczytnego zadania, jakiem jest położenie silnych podstaw pod gospodarczą niezależność Państwa.

Zjazd wyraża Najwyższym Władzom oświatowym gorącą wdzięczność za zdecydowane wysunięcie sprawy równouprawnienia szkolnictwa zawodowego, spychanego dotychczas do roli podrzędnej, krzywdzącej szkołę zawodową i szkodliwej dla Państwa, zwłaszcza w okresie, w którym zachodzi potrzeba zdobycia sił twórczych w najszerszem tego słowa znaczeniu.

Zjazd ma głęboką wiarę, że Ciała ustawodawcze i Władze wykonawcze uczynią wszystko, aby nadać projektowi moc prawną, a tem samem powołają do pracy nowe zastępy ludzi, którzy wywalczą Państwu lepsze Jutro".

Następnie Zjazd postanowił powyższy wniosek przesłać natychmiast — za pośrednictwem prezydjum Zjazdu —

Panu Prezesowi Rady Ministrów, Panu Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Panom Marszałkom Sejmu i Senatu, tudzież Panom Przewodniczącym Komisyj Oświatowych obu Izb Ustawodawczych.

Po uchwaleniu wniosków stanął u pulpitu referentów p. Bolesław Wścieklica, Dyrektor Oddziału Instytutu Badania Konjunktur. Prelegent w ciekawy i obrazowy sposób przedstawił słuchaczom wzajemną zależność życia gospodarczego Polski i jej szkolnictwa zawodowego *).

Ostatnim z mówców 1-go dnia Zjazdu był inż. Bol. Jordan, członek Komisji dla szkolnictwa zawodowego przy Stow. Techn. w Warszawie. Referent poruszył początkowo przyczyny względnie słabo rozwiniętego u nas przemysłu za czasów panowania zaborców, omówił trudności przy tworzeniu szkolnictwa po usunięciu z kraju najeźdzców, poczem scharakteryzował drogi, jakiemi szedł wyswobodzony z jarzma niewoli przemysł i jakie formowało sobie polskie niezależne szkolnictwo.

Przypomniawszy sukcesy naszego obecnego przemysłu na terenach międzynarodowych, jak np. wyjście obronną ręką polskich dostaw parowozowych z ognia zmagań konkurencji, inż. Jordan nawoływał do zespolenia wysiłków przemysłu i szkół zawodowych w jedną harmonijną całość, gwarantującą stałe mnożenie się fabryk i zakładów, produkujących towar nowoczesny, nie gorszy w gatunku od zagranicznego a posiadający stempel naszej państwowości; przykłady przemysłu silnikowego, płatowcowego i kolejowego, tudzież imponującego rozrostu portu w Gdyni oraz wyczyny zebrane na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu — dają asumpt prelegentowi do wyrażenia nadziei, iż kraj nasz pod względem uprzemysłowienia dogoni nawet Szwecję i Szwajcarję, byleby tylko nie pozwolić na marnotrawienie wysiłków zarówno w zawodach praktycznych, jak i w przygotowaniu do nich i byleby ściślej zespolić przemysł ze szkolnictwem. Wydział Szkoln. Zawod. przy Stow. Techników w Warszawie złożył tą drogą cenną ofertę jaknajdalej idącej współ-

---

*) Referat ten będzie ogłoszony oddzielnie w jednym z następnych N-rów „Głosu Szkoły Zawodowej".

pracy w układaniu programów dla szkolnictwa zawodowego.

Oklaski zgromadzonych słuchaczy nagrodziły treść przemówienia, na którem część pierwsza 1-go dnia Zjazdu została zakończona.

O g. 16 m. 30 w salach kompleksu Szkół Państwowych znajdujących się w końcu ulic Wspólnej i Hożej, a przedewszystkiem Szkoły Budownictwa i Drogowej, p. v. Minister Pieracki otworzył wystawę prac młodzieży, kształcącej się w naszych szkołach zawodowych. Wystawie tej, zajmującej kilkadziesiąt pomieszczeń w 3-ch kondygnacjach, poświęcimy specjalną wzmiankę w następnym zeszycie „Głosu"; dziś zaznaczyć należy tylko, że na zwiedzenie jej było całego dnia zamało, że wypadła imponująco, oraz że miarodajne czynniki już obecnie podniosły myśl urządzenia jej na stałe w Muzeum Narodowem.

Bankiet towarzyski, wydany dla członków Zjazdu w hotelu „Polonja" zgromadził o 10 wieczór część uczestników, w wesołym a zarazem podniosłym nastroju do późnej nocy dzielili się spostrzeżeniami i wrażeniami ze Zjazdu; oczywiście myśli wszystkch krążyły głównie dookoła nowej Ustawy, która była osią dyskusji i rozmów. Dla zbliżenia towarzyskiego kolegów postanowiono częściej urządzać podobnego rodzaju zebrania, choćby na mniejszą skalę i w prywatnym lokalu.

Drugi dzień obrad zagaił prezes Zarządu Gł. S. N. S. Z., witając powtórnie obecnych na sali dygnitarzy i podkreślając więzy, łączące Stowarzyszenie z p. Nacz. Henslem, będącym duchowym gospodarzem Zjazdu.

O godz. 10 m. 30 zaproszony przez Prezydjum p. Naczelnik Wydziału Szkół Techn. w Min. W. R. i O. P. inż. G. Hensel wygłosił nader ciekawy referat pod tytułem:

„Projekt przyszłego ustroju szkolnictwa technicznego, przemysłowego i rzemieślniczego w Polsce".

W życiu gospodarczem Państwa szkolnictwo zawodowe posiada doniosłe znaczenie. Jest ono źródłem, z którego przemysł czerpie młode siły pracownicze, a wartość tych sił będzie decydowała o tężyźnie gospodarczej naszego kraju.

Różnorodne są potrzeby przemysłu. Różnorodność ta objawia się i w przestrzeni i w czasie. Jeżeli zróżniczkowanie przemysłu na poszczególne działy, a więc i odpowiednie dostosowanie szkolnictwa, nazwiemy różnorodnością w przestrzeni, to rozwój techniki i zmiany konjunkturalne życia gospodarczego będą stanowiły tę różnorodność w czasie. Szkolnictwo zawodowe, by pełnić swe zadanie, musi się dostosować do tych zmian.

Z tych względów ustawę zaprojektowano jak najelastyczniej. Nosi ona dotychczas charakter ramowy, nie przesądzając zgóry pewnych szczegółów, odchyleń, jakie może nasunąć życie. Wprowadzenie jej w życie jest rzeczą konieczną i stanie się faktem o doniosłem znaczeniu w rozwoju Państwa.

Ponieważ dotychczas nie mieliśmy żadnej ustawy, zwracano się, z konieczności, do starych przedwojennych wzorów, nie zawsze odpowiadających naszej psychice i naszym warunkom życia. Najlepsze nawet pomysły nie mogły być realizowane, gdyż nie było oparcia, nie było ściśle określonej idei przewodniej. Stwarzało to hamulec w pracy szkolnej. Pomimo tego szkolnictwo zawodowe spełniło i spełnia swe zadanie, wydając cały szereg dzielnych pracowników przemysłowych. Bezwątpienia jest to ogromną zasługą nauczycielstwa szkół zawodowych.

Teraz, gdy ustawa wejdzie w życie, szkoła jakgdyby się odmłodzi, przeobrazi i udoskonali; wzmocni się jej prestiż i spotęguje duch pracy, tak nieodzownie potrzebny w dziedzinie nauczania.

Przechodząc do omówienia przyszłego ustroju szkolnictwa zawodowego, prelegent cytuje art. 24 *).

W uzasadnieniu tego artykułu najbardziej zwraca na siebie uwagę mocne zdanie o wyrobieniu poczucia etyki zawodowej, obowiązkowości i prawa. Podkreślony jest również ścisły związek szkolnictwa zawodowego z życiem gospodarczem.

Przedstawiając na załączonym schemacie przyszłą organizację szkolnictwa zawodowego, inż. Hensel dowodzi, że

*) vide przytoczona na czele Nru Ustawa.

projekt rządowy nie łamie bynajmniej obecnego ustroju, raczej uporządkowuje go i daje mu pewne ramy.

Art. 25 ustawy dzieli szkolnictwo zawadowe na *szkoły* i *kursy* zawodowe.

Szkoły zawodowe dzielą się na szkoły:

a) dokształcające, b) typu zasadniczego, c) przysposobienia zawodowego.

Po zaznaczeniu doniosłości organizowania kursów zawodowych, prelegent przechodzi do charakterystyki szkół.

a) *Szkoły dokształcające.*

Szkoły dokształcające posiadają znaczenie kardynalne, chociażby z tego względu, że stanowią podbudowę dla niektórych szkół wyższego typu i dlatego podniesienie tego szkolnictwa jest pierwszą troską rządu. Czas trwania nauki w szkołach dokształcających oblicza się na 3 lata. Ministrowi W. R. i O. P. przysługuje prawo skrócenia lub przedłużenia nauki o jeden rok. Podbudową szkoły dokształcającej jest pierwszy lub drugi szczebel programowy szkoły powszechnej *).

Do kategorji szkół dokształcających ustawa zalicza również szkoły *mistrzowskie* i *szkoły nadzorców.*

Do szkół mistrzowskich idą wykwalifikowani rzemieślnicy, posiadający ukończoną szkołę dokształcającą oraz 3 lata praktyki zawodowej. Nauka trwa od 2 do 3 lat w zależności od fachu.

Szkoły nadzorców będą utworzone dla pracowników technicznych o charakterze rzemieślniczym, np. nadzorców drogowych, meljoracyjnych, górniczych i t. p. Szkoły mistrzowskie i nadzorców bardzo są rozpowszechnione zagranicą, Czechosłowacja naprzykład posiada więcej szkół mistrzowskich niż technicznych. Szkoły te spełniają poważne zadanie, dając możność pracującym w przemyśle rzemieślnikom pogłębienia wiedzy fachowej. Należy się spodziewać, że i u nas, gdy minie ciężki dla przemysłu okres kryzysu, szkoły tego rodzaju będą mogły liczyć na znaczną frekwencję.

b) Szkoły typu zasadniczego.

Drugą grupę szkół zawodowych stanowią szkoły typu

---

*) Pierwszy szczebel — 4 lata, drugi — 4+2=6 lat.

zasadniczego. Art. 27 określa szkoły te, jako szkoły, dające przygotowanie zawodowe teoretyczne i praktyczne i dzieli na szkoły stopnia *niższego, gimnazjalnego i licealnego.*

Są to więc szkoły o różnych poziomach z różnemi podbudowami. Szkoły stopnia niższego opierają się na pierwszym szczeblu programowym szkoły powszechnej, st. gimnazjalnego — na drugim, i wreszcie licealne — na czteroletniem gimnazjum.

Programy wszystkich szkół typu zasadniczego zbudowane są w szerszej skali i będą kształciły młodzież bardziej wszechstronnie, niż np. szkoły mistrzów, których celem jest jednostrone wyspecjalizowanie w danym zawodzie.

Szkoły zawodowe stopnia niższego (art. 28) co do poziomu odpowiadają mniej więcej szkołom dokształcającym. Konieczność tego rodzaju szkół tłomaczy się tem, że naukę zawodu ucznia szkoły dokształcającej prowadzi właściwie pracodawca, który w rzadkich wypadkach potrafi jako fachowiec i nauczyciel stanąć na wysokości zadania. Potrzebne więc są takie ośrodki. gdzie nauka rzemiosła prowadzi się wzorowo.

Niższe szkoły zawodowe odnoszą się głównie do tych zawodów, które nie wymagają szerszego przygotowania teoretycznego. Będą to przeważnie szkoły rękodzielnicze, w których nauka trwa od 2 do 3 lat, zależnie od zawodu.

Szkoły zawodowe stopnia gimnazjalnego (art. 29).

Szkoły te dają, obok przygotowania praktycznego. przygotowanie zawodowe teoretyczne oraz uwzględniają w potrzebnym zakresie wykształcenie ogólne.

Program ich opiera się na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej i zależnie od zawodu jest rozszerzony na dwa do 4-ch lat. Dolną granicę wieku, która jednak nie może schodzić niżej lat 13 określi Minister W. R. i O. P.

Szkoły zawodowe stopnia gimnazjalnego będą zasadniczo szkołami trudniejszych rzemiosł. a więc ślusartwa, elektromonterstwa, grafiki etc. Ilość lat nauki uzależniono od rodzaju rzemiosła. Np. nauka w szkole elektro-monterskiej ze względu na charakter praktyki instalacyjnej musi trwać 4 lata. W Poznaniu obecnie istnieje taka szkoła.

Celem tego rodzaju szkół jest gruntowne zaznajomienie

ucznia z zawodem, wyrobienie sprawności manualnej przy jednoczesnym rozwoju jego inteligencji. Skoro się traci 3200 sześćdziesięciominutowych godzin na naukę praktyczną, to sprawność manualną należy tu postawić na pierwszem miejscu. Programów nauki teoretycznej nie należy przeciążać trudnemi wzorami i obliczeniami, gdyż w rezultacie może to tylko obniżyć wartość fachową absolwenta takiej szkoły.

Trudno jest naprawdę, ustalić granicę pomiędzy rzemieślnikiem i technikiem. Sięgając głębiej, można powiedzieć, że każda rzeczywistość, każdy przedmiot składa się z formy i materji. W odniesieniu do wytworów rzemiosł formę realizuje technik w postaci projektu; rzemieślnik wypełnia tę formę materjałem, czyli realizuje ją w materjale. Te dwa momenty powstawania tworu są równoważne. Czyż można mówić o jakiejś przewadze jednego nad drugim?

Do szkół stopnia gimnazjalnego projekt ustawy zalicza również szkoły obecnie zwane przemysłowemi, a więc górniczą, włókienniczą, budowy dróg etc. Szkoły te mają być przekształcone na szkoły *techniczne typu zasadniczego.* Prelegent, przytaczając szereg przykładów, stwierdza, że obecnie szkoły tego typu często wykraczały poza swoje ramy, starając się bez potrzeby podnieść poziom szkoły; zastrzega się jednocześnie, że ustawa bynajmniej nie chce walczyć z inteligencją w szkole zawodowej, lecz dąży do takich programów, które uczniowie mogliby *gruntownie* przyswoić.

Przejście z jednego typu szkoły do drugiego jest umożliwione, jak widać na załączonym schemacie, na trzeci rok, jednak podane to jest w przybliżeniu i może ulec zmianie. Zresztą wiele szczegółów wyjaśni samo życie. W każdym bądź razie ustawa przewiduje przy przejściu z jednej szkoły do drugiej drogę normalną i wyjątkową dla tych jednostek. które będą warte dalszego kształcenia.

Szkoły zawodowe stopnia licealnego (Prelegent cytuje art. 30 ustawy).

Z chwilą powołania do życia tego rodzaju szkół zawodowych. nieodzowną potrzebą stanie się rewizja i odpowiednia zmiana programów gimnazjalnych, które w dzisiejszej swej postaci są bezwzględnie nieodpowiednie pod wieloma względami. Np. kandydat do liceum zawodowego uczył się fizyki

tylko w 7 oddziale szkoły powszechnej i w 6 klasie gimnazjum. co jest stanowczo zamało. Program matematyki musi być zmieniony w kierunku większego usprawnienia i treningu.

Te błędy zostaną naprawione, chociaż należy się przygotować, że okres przejściowy będzie ciężki a może wyłonić pewne braki, które jednak drogą nowelizacji ustawy z łatwością dadzą się usunąć.

c) Szkoły przysposobienia zawodowego (art. 32)

Są to szkoły przeznaczone dla absolwentów wszystkich szkół wszelkich stopni i dają elementy wiedzy zawodowej dla *wprowadzenia* w zawód. Szkoły te są roczne. Obecnie szkoły takie istnieją u nas wyłącznie w szkolnictwie handlowem. Mają one pierwszorzędne znaczenie dla ludzi z wykształceniem ogólnem, którzy chcą, czy muszą, poświęcić się jakiemuś zawodowi.

Ostatnie zdanie nasuwa temat do rozważań: czy szkolnictwo ma być zorganizowane przedewszystkiem w ten sposób, by ułatwić przechodzenie z jednej kategorji szkół do drugiej. czy też ma dać Państwu odpowiednio wykształconych pracowników dla życia gospodarczego. Bezwątpienia ostatnia teza jest właściwym celem szkoły zawodowej. Jednak. jak widzimy, projektowany ustrój *umożliwia* wyjątkowo uzdolnionym jednostkom dojście do najwyższych szczebli naukowych.

Przechodzenie z jednego stopnia szkoły zawodowej do drugiego wyższego możliwe jest dlatego, że programy większości szkół będą posiadały przedmioty równoważne, które pozwolą wyrównać pewne luki powstałe wskutek formalnej niejako rozbieżności.

Wyjątek będą stanowiły tylko szkoły niższe, oparte na pierwszym szczeblu programowym szkoły powszechnej; lecz i w tym wypadku ustawa przewiduje (art. 18) egzamina pozaszkolne, ustalone przez Ministerstwo W. R. i O. P., które pozwolą kandydatom uzyskać uprawnienia. jakie zapewniają świadectwa odpowiednich szkół.

Kończąc swój wyczerpujący półtoragodzinny referat. inż. Hensel wyraża przekonanie, że jeżeli ustawa wejdzie w życie. to nauczycielstwo. pod opieką p. Ministra W. R

i O. P., Jędrzejewicza i mając zapewnioną szczerą współpracę p. wiceministra K. Pierackiego, będzie mogło przystąpić do pracy nad udoskonaleniem polskiej szkoły zawodowej

Długo niemilknące oklaski wskazywały, jak gorąco zebrani przyjęli i ducha i treść ustawy o szkolnictwie zawodowem.

Drugim mówcą zkolei był inż. Bolesław Zalewski, przedstawiający zebranym postulaty, pozostające do zrealizowania przez nauczycielstwo szkół zawodowych. Prelegent kładł ogromny nacisk na konieczność prowadzenia nieustannej propagandy w społeczeństwie, dla którego dotychczas sprawy szkolnictwa zawodowego są „terra incognita', i które najzupełniej nie zdaje sobie sprawy ze znaczenia tego szkolnictwa i z jego roli przy przygotowaniu ludzi, mogących wyzwolić kraj z niewoli konjunktury. Po omówieniu metod propagandy i po wskazaniu na przykłady cywilizowanego Zachodu i tamtejszy rozrost gospodarczy, prelegent poruszył cały szereg spraw, związanych z życiem szkół technicznych wszelkich odcieni i stopni, a przedewszystkiem sprawy doszkalania samych wykładowców i nieodzowną potrzebę ścisłego współżycia ich z przemysłem, współżycia, wyrażającego się conajmniej w perjodycznem odwiedzaniu nowoczesnych zakładów przemysłowych przez odpowiednich nauczycieli i przez odbywanie stale powtarzającej się praktyki okresowej.

Wszystkie myśli referatu audytorjum przyjęło aplauzem

W dyskusji, jaka następnie została otwarta, stawało u pulpitu kilkanaście osób, a więc: inż. dyr. Herzberg (Grudziądz), inż. W. Marzec, dyr. Mejer (Łowicz), p. Niementowicz (Wilno), p. Bojanowska (Warszawa), dyr. Domaradzki (W—wa), dyr. Tokarski (W—wa), dyr. Sobiński (Ostrołęka), Nacz. inż. Hensel, p. Helena Heilig (Poznań), inż. Herzberg, inż. Al. Kapuściński, p. J. Ferch (Dąbrowa Górn.) i inni.

Inż. Herzberg przedstawił zebranym swój kontr-projekt poszczególnych paragrafów Ustawy, jednak wobec widocznych niemożliwości szczegółowego rozpatrzenia przez uczestników Zjazdu, punkt po punkcie, całego korreferatu Ustawy, wnioski inż. Herzerga nie uzyskały na sali poparcia i zostały jedynie przyjęte przez Prezydjum dla ścisłego rozpatrzenia w Zarz. Gł. SNSZ.

Z pośród szeregu innych wniosków, przekazanych Zarządowi Stowarzyszenia, zasługują na specjalną uwagę żądania, idące w kierunku konieczności: 1) zorganizowania Zjazdu w sprawach Szkolnictwa Zaw. Żeńskiego, 2) Zjazdu Technicznego w sprawie programów szkolnych, prac warsztatowych i uprawnień absolwentów, 3) powołania do życia Rady Szkolnictwa Zawodowego i 4) Komisji Nauczania, 5) utworzenia instytutu wydawniczego tanich podręczników oraz 6) okazywania przez miarodajne czynniki pomocy przy uzyskiwaniu w nowocześnie urządzonych zakładach zawodowych praktyki przez zainteresowane nauczycielstwo.

Około godz. 2-ej przewodniczący zamknął oficjalną część obrad.

Sekretarjat Zjazdu.

Z ŻYCIA STOWARZYSZENIA

W sprawie urlopów dla instruktorów.

Na zebraniu Sekcji Instruktorów w czasie Zjazdu Delegatów Nauczycieli Szkół Zawodowych w dniu 30 i 31 marca roku ub. stwierdzono, że są szkoły zawodowe, które nie przestrzegają w stosunku do instruktorów praw, dotyczących korzystania z feryj letnich, Bożego Narodzenia i Wielkiejnocy.

Prawa te w sposób nie mogący podlegać najmniejszym wątpliwościom ujęte są w ustawie o stosunkach służbowych nauczycieli, zawartej w Dzienniku Ustaw R. P. Nr. 47 z dnia 21 kwietnia 1928 r.

Artykuł pierwszy tej ustawy który poniżej podajemy w całości, określa, kogo należy uważać za nauczyciela, podlegającego wyżej wymienionej ustawie:

„Przepisy ustawy niniejszej stosują się do mianowanych przez właściwe władze państwowe:

a) nauczycieli szkół państwowych i publicznych, podległych Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenja Publicznego; — z wyjątkiem nauczycieli szkół akademickich i szkół uznanych za równorzędne ze szkołami akademickiemi, oraz

b) nauczycieli publicznych szkół ludowych rolniczych, podległych Ministrowi Rolnictwa.

Postanowieniom ustawy niniejszej nie podlegają natomiast osoby, pełniące służbę nauczycielską na podstawie umowy (nauczyciele kontraktowi). Zasady umów dla nauczycieli tej kategorji określi rozporządzenie Ministra.

Przepisom ustawy niniejszej, mówiącym o nauczycielach

podlegają również wychowawczynie ochronek, asystenci i instruktorzy szkolni oraz dyrektorzy i kierownicy szkół, jeżeli ustawa niniejsza inaczej nie stanowi.

Przez nauczycieli rozumieć należy także nauczycielki, asystentki i instruktorki; przez dyrektorów i kierowników — także przełożone i kierowniczki.

Ponieważ „ustawa niniejsza inaczej nie stanowi", instruktora należy uważać za nauczyciela upoważnionego niniejszą ustawą do korzystania z praw nauczycieli szkół ogólnokształcących.

Odnośnie do korzystania z feryj głównych i małych przez nauczycieli podajemy poniżej dosłowne brzmienie art. 49 tej ustawy:

Nauczyciele z wyjątkiem dyrektorów i kierowników mają prawo podczas feryj szkolnych oddalić się z miejsca zamieszkania, o ile nie przeszkadzają temu szczególne obowiązki, jako to: zastępstwo dyrektora lub kierownika, odbywanie egzaminów itp.; przyczem winni podać bezpośredniemu przełożonemu adres i jego zmianę zgodnie z postanowieniem art. 33.

Dyrektorzy i kierownicy po należytem załatwieniu pilnych czynności urzędowych, jeżeli szczególne względy służbowe nie wymagają ich obecności w miejscu służby, mają prawo do urlopu w czasie feryj szkolnych z tem ograniczaniem, że urlop ich w czasie feryj głównych kończy się na 5 dni przed początkiem następnego roku szkolnego.

Rozporządzenie Ministra ureguluje sprawę zastępstwa dyrektorów i kierowników podczas feryj.

W ten sposób reguluje nasze ustawodawstwo korzystanie z feryj: wychodząc z założenia, że praca instruktora jest tak samo odpowiedzialną i ciężką, jak i nauczycieli przedmiotów teoretycznych: a częstokroć i cięższą: ilość uczniów przypadających na jednego instruktora jest bardzo duża (40 — 50); zajęcia z uczniami i ocenę wartości wykonanej przez nich pracy przeprowadza się indywidualnie. Praca, która wymaga od instruktora b. znacznego wysiłku umysłowego i fizycznego, trwa w ciągu dnia 6 — 8 godzin bez przerwy: to też i okres korzystania z feryj przez instruktorów nie powinien być mniejszy od okresu, z jakiego korzystają nauczyciele szkół zawodowych: w przeciwnym bowiem razie intensywność pracy będzie z każdym rokiem mniejsza: a z czasem stanie się nie tylko nieprodukcyjną, ale i szkodliwą.

Wykonywanie tej ustawy jest jednak dalekie od rzeczywistości: Ferje letnie instruktorów trwają 4 — 5 tygodni, a długość ich mimo ustawy zależną jest od dyrektorów i kierowników poszczególnych szkół.

Reasumując powyższe Sekcja Instruktorów SNSZ., jako instytucja, stojąca na straży obrony praw swych członków, zwraca się tą drogą do pp. dyrektorów i kierowników szkół zaw. z prośbą o wzięcie pod opiekę uprawnień instruktorów, należnych im na mocy ustawy.

KONKURS

W najbliższej przyszłości ma być obsadzone stanowisko wizytatorki szkół handlowych i zawodowych żeńskich przy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego w Lublinie.

Od kandydatek na to stanowisko wymagane jest posiadanie wyższego wykształcenia handlowego oraz praktyka szkolna.

Uposażenie zależne od ilości lat praktyki może wynosić od 400 do 700 zł. miesięcznie.

Podania z dowodami studjów i pracy oraz referencjami należy kierować pod adres Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego w Lublinie.

SPROSTOWANIE

Ponieważ w artykule inż. Bolesława Zalewskiego dotyczącym: „Konieczności reformy systemu dokształcania", pomieszczonym w Nr. 1 z br. na str. 8-ej wypowiada tenże zdanie dotyczace dziennej szkoły stolarskiej w Kalwarji: „**gdzie na 3-im Kursie było bodaj 3 słuchaczy**"; co nie zgadza się zupełnie z istotnym stanem rzeczy. — Dyrekcja szkoły uprasza o pomieszczenie w najbliższym numerze następującego sprostowania:

Dyrekcja Państwowej Szkoły Stolarskiej w Kalwarji Zebrzydowskiej w związku z a.t. inż. Bol. Zalewskiego dotyczącym „Konieczności reformy systemu dokształcania", — pomieszczonym w numerze styczniowym — protestuje niniejszem w interesie prawdy i potrzeb tut. przemysłu, że mimo tego, iż tutejsza zawodowa szkoła dzienna stolarstwa, wybudowana kosztem funduszu krajowego b. Galicji — stosownie do potrzeb miejscowego i okolicznego przemysłu stolarskiego mogła mieścić 30 — 36 uczniów, rozszerzona do 45 a dziś dostosowana do 30 miejsc dla wszystkich trzech klas, nie miała jednak nigdy „bodaj" tak małej liczby uczniów w kl. III-ej, jak to przytacza inż. Zalewski, ale frekwencja w klasie 3-ej, z wyjątkiem lat wojennych wykazywała od 7 do 10 uczniów, jak to miało miejsce i w ubiegłych latach szkolnych 29 — 30 i 30 — 31.

BIURO POŚREDNICTWA PRACY

Biała Podlaska.

Trzyklasowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa Tow. Szerzenia Wiedzy Handlowej: wakuje stanowisko dyrektora szkoły: pensja 400 zł: miesięcznie i mieszkanie. Reflektować mogą kandydaci żonaci.

Szkoła Rolniczo Handlowa w Dąbiu n. Nerem (woj. łódzkie).

Wakuje: stanowisko dyrektora szkoły oraz nauczyciela polonisty i historyka i nauczyciela przedmiotów handlowych. O stanowiska nauczycieli mogą ubiegać się koleżanki, które będą chętnie widziane ze względu na koedukacyjny charakter szkoły i brak sił żeńskich. Podania należy wnosić do p. starosty pow. kolskiego po uprzedniem porozumieniu się z p: Naczelnikiem Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego.

PRENUMERATA ROCZNA ZŁ. 6 — PÓŁR. 3.50.

CENY OGŁOSZEŃ:

	1 raz	3 razy	5 razy
1/1 str.	60 zł.	160 zł.	250 zł.
1/2 „	35 zł.	90 zł.	145 zł.
1/4 „	20 zł.	50 zł.	85 zł.

Wydawca: **Zarząd Główny Stow. Nauczycieli Szk. Zawodowych.**

Redaguje: **Komitet Redakcyjny.** Redaktor nacz. i odpow. **K. Wróblewski**

ADRES REDAKCJI I ZARZĄDU GŁÓWNEGO:

Warszawa, Al. Jerozolimskie 47, m. 10, tel. 736-88.

Do nabycia w Tow. Wydawn. J. Mortkowicza — Mazowiecka 12.

Składano: Druk. „Stołeczna". Odbito: Druk. „Nowogrodzka".